

Mål C-907/19

Begäran om förhandsavgörande

Datum för ingivande:

11 december 2019

Domstol som begär förhandsavgörande:

Bundesfinanzhof (Tyskland)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

5 september 2019

Klagande:

Q-GmbH

Motpart:

Finanzamt Z

BUNDESFINANZHOF

BESLUT

I målet

Q-GmbH

sökande och klagande

[utelämnas]

mot

Finanzamt Z

svarande och motpart

rörande mervärdesskatt år 2011

har femte avdelningen

den 05 september 2019 fattat följande beslut:

Beslut

I. Följande fråga hänskjuts till Europeiska unionens domstol för förhandsavgörande:

Föreligger en tjänst med anknytning till försäkrings- och återförsäkringstransaktioner som utförs av försäkringsmäklare och försäkringsagenter i den mening som avses i artikel 135.1 a i rådets direktiv 2006/112/EG av den 28 november 2006 om ett gemensamt **[Orig. s. 2]** system för mervärdesskatt och vilken är undantagen från skatteplikt, om en beskattningsbar person som utövar en försäkringsagents verksamhet för ett försäkringsbolag tillhandahåller försäkringsprodukten som förmedlas till detta försäkringsbolag?

II. Förfarandet förklaras vilande till dess att Europeiska unionens domstol har meddelat ett avgörande.

Skäl

I.

- 1 Klaganden i första och andra instans (klaganden), Q-GmbH, är universalsuccessor till Q-GmbH & Co KG, som i sin tur var universalsuccessor till ett annat bolag Q-GmbH.
- 2 Q-GmbH lämnade [utelämnas] år 2009 en ansökan enligt 89 § punkt 2 i Abgabenordnung (AO) (skattelagen) om ett bindande besked rörande undantag från skatteplikt enligt 4 § punkt 11 i Umsatzsteuergesetz (UStG) (mervärdesskattelagen) för transaktioner i samband med förmedling av försäkringsskydd för särskilda risker till följd av brott som begås av tredje man (såsom vid kidnappningar eller sjöröveri). I samband med ansökan lämnade bolaget in ett avtalsutkast. Det framgick av nämnda avtalsutkast att följande tjänster skulle tillhandahållas:
 - Försäkringsförmedling.
 - Beviljande av en licens för att tillhandahålla en försäkringsprodukt.
 - Andra tjänster för att genomföra försäkringsavtal (tjänster för genomförande av avtal inklusive skadereglering).
- 3 I det bindande beskedet som motparten i första och andra instans (Finanzamt Z, nedan kallat Finanzamt) meddelade den 18 januari 2010 fastställde Finanzamt följande:
 - Endast förmedlingen av försäkringar är undantagen från skatteplikt.

Däremot omfattas följande transaktioner av skatteplikt:

- Beviljande av en licens för att tillhandahålla en försäkringsprodukt.
- Andra tjänster för att genomföra försäkringsavtal, såsom riskbedömning med hjälp av ett pricing tool, kontraktsförvaltning, inkasso av försäkringspremier, skadereglering och allmänna stödtjänster (tjänster för genomförande av avtal inklusive skadereglering).

Finanzamt ansåg att det inte var fråga om ett enda tillhandahållande, eftersom de enskilda prestationerna har fristående karaktär. [Orig. s. 3]

- 4 Under det omtvistade beskattningsåret 2011 utvecklade och marknadsförde Q-GmbH i egenskap av så kallad assuradör i synnerhet en försäkringsprodukt som avsåg försäkring av skepp och deras besättningar för sjöröveri vid passage genom Adenviken.
- Enligt 1 § första stycket i förmedlingsavtalet som ingicks med F-Versicherungs-AG (F) skulle Q-GmbH för försäkringsgivarens räkning förmedla försäkringsavtal som ingicks mellan försäkringsgivaren och försäkringstagaren. Föremålet för dessa försäkringsavtal var enligt 1 § i avtalet försäkringsskydd för särskilda risker ("Special Risks").
 - Enligt 1 § andra stycket i avtalet skulle Q-GmbH till försäkringsgivaren tillhandahålla försäkringsprodukter, i enlighet med den ordalydelse som angavs i bilagan, för utfärdande av försäkringsbrev i försäkringsgivarens namn. Tillhandahållandet av försäkringsprodukter skedde genom beviljande av en icke-exklusiv nyttjanderätt ("licens").
 - Enligt 1 § tredje stycket i avtalet skulle Q-GmbH tillhandahålla tjänster för genomförande av avtalet inklusive skadereglering, vilket bland annat omfattade anpassning av försäkringsprodukten, riskbedömning med hjälp av ett pricing tool, kontraktsförvaltning, inrättande av en telefonlinje för krishantering, skadereglering och tillhandahållande av krishanterare.
- 5 Enligt 2 § första stycket i avtalet skulle försäkringsgivaren i syfte att täcka kostnader för löpande affärsverksamhet varje månad göra en förskottsbetalning av courtage till ett belopp om 30 000 euro under en tidsperiod på 24 månader från den 1 januari 2010. Dessutom skulle försäkringsgivaren betala courtage till ett belopp som motsvarade 22,5 procent av nettobeloppet för varje Special Risks-försäkring som försäkringsgivaren ingick. Skyldigheten att betala courtage gällde oberoende av huruvida ett försäkringsavtal kom till stånd genom assuradören, försäkringsgivaren eller tredje man. Enligt 2 § femte stycket i avtalet skulle dessa courtagebelopp avräknas från de förskottsbetalningar som försäkringsgivaren gjort. Vid utgången av avtalstiden förelåg en skyldighet att återbetala ett eventuellt underskott, dock till ett belopp om högst 240 000 euro. I ett tillägg till avtalet skulle försäkringsgivaren i syfte att täcka kostnader för den löpande

affärsverksamheten för tidsperioden från juni 2011 till december 2012 varje månad göra en förskottsbetalning av courtage till ett belopp på 7 500 euro.

- 6 Den 27 augusti 2012 ingav Q-GmbH mervärdesskattedeklarationen för 2011, i vilken bolaget gjorde gällande att alla dess transaktioner är undantagna från skatteplikt enligt 4 § punkt 11 UStG. I ett **[Orig. s. 4]** följebrev hänvisade bolaget till det härifrån avvikande bindande beskedet av den 18 januari 2010.
- 7 I samband med en skattekontroll avseende mervärdesskatt utgick Finanzamt i överensstämmelse med det bindande beskedet av den 18 januari 2010 från att det inte är fråga om ett enda tillhandahållande och att det endast är den direkta verksamheten som avser försäkringsförmedling som är undantagen från skatteplikt enligt 4 § punkt 11 UStG. Licensen omfattas av den lägre skattesatsen enligt 12 § andra stycket punkt 7 c UStG, medan den normala skattesatsen ska tillämpas på de andra tjänsterna för genomförande av avtalet inklusive skadereglering. Finanzamt ansåg att den totala ersättningen skulle uppdelas på följande sätt: 67 procent var undantagen från skatteplikt, 25 procent avsåg licensupplåtelse som omfattades av den lägre skattesatsen, och 8 procent avsåg förvaltningstjänster som omfattades av den normala skattesatsen. Denna uppdelning gjordes på grundval av en skattning mot bakgrund av personalens registrerade arbetstid. Belopp avseende ingående mervärdesskatt beaktades. Bolaget begärde omprövning av beskattningsbeslutet av den 4 november 2013 och överklagade därefter till Finanzgericht där talan lämnades utan bifall.
- 8 Enligt Finanzgerichts dom [utelämnas] är sökandens taxering såvitt avser mervärdesskatt vilken fastställts i beskattningsbeslutet av den 4 november 2013 i linje med 4 § punkt 11 UStG som ska tolkas i överensstämmelse med artikel 135.1 a i rådets direktiv 2006/112/EG av den 28 november 2006 om ett gemensamt system för mervärdesskatt (mervärdesskattedirektivet) med beaktande av rättspraxis som meddelats av Europeiska unionens domstol (EU-domstolen) och Bundesfinanzhof. Q-GmbH har i betydande omfattning tillhandahållit tjänster som inte hör till en försäkringsagents eller försäkringsmäklares huvudsakliga verksamhet och som – i motsats till Finanzamts uppfattning – utgör en enda tjänst. Denna tjänst är – likaså i motsats till Finanzamts uppfattning – skattepliktig i sin helhet. Tyngdpunkten och således den viktigaste delen som kännetecknade hela tjänsten bestod i att utveckla nya försäkringsprodukter för att på så sätt skapa möjligheter att sälja försäkringar. Utvecklingen omfattade villkor för försäkringsprodukter med beaktande av lagstadgade krav. Detta motsvarar i princip en försäkringsgivares verksamhet, dock utan att innefatta tecknande av försäkringar, vilket innebär att verksamheten inte är undantagen från skatteplikt enligt 4 § punkt 10 UStG. Det saknade betydelse vem som hade förmedlat ett ingånget försäkringsavtal för uppkomsten av ett ersättningsanspråk. Däremot betalades inte ersättning för en försäkringsförmedlares verksamhet vid avtal som försäkringsgivaren hade ingått utan förmedlare eller genom tredje mans förmedling. Det framgick av ersättningens art att det för försäkringsgivaren handlade om att få en möjlighet att använda en försäkringsprodukt **[Orig. s. 5]** för att vid varje tillfälle kunna sälja denna till valfri person. För detta talar även

beviljandet av en icke-exklusiv nyttjanderätt ("licens"). Dessutom innebär den omständigheten att återbetalningsskyldigheten begränsats till 240 000 euro att ett lägsta pris på 480 000 euro avtalats för utvecklingen och tillhandahållandet av möjligheten att använda Special Risks-försäkringarna. Ett så högt lägsta pris har inte avtalats endast för en förmedlars åtagande att förmedla försäkringar. Följaktligen föreligger en mer omfattande skatteplikt än den som Finanzamt har utgått från. I överklagandeförfarandet ska dock principen om att ett utslag som överklagats inte får ändras till skada för klaganden (förbud mot *reformatio in pejus*) beaktas.

9 I samband med delgivningen av Finanzgerichts dom meddelade Finanzamt den 17 november 2017 ett nytt skattebesked avseende mervärdesskatt under det omtvistade beskattningsåret som var mindre förmånligt för klagandebolaget, genom att transaktionerna i sin helhet nu ansågs som skattepliktiga.

10 Q-GmbH överklagade Finanzgerichts dom.

II.

11 Den nationella domstolen hänskjuter den i beslutdelen angivna frågan för förhandsavgörande till EU-domstolen och förklarar förfarandet vilande till dess att EU-domstolen har meddelat ett avgörande.

12 **1. Tillämpliga bestämmelser**

13 **a) Unionsrätt**

Enligt artikel 135.1 a i mervärdesskattedirektivet ska medlemsstaterna undanta försäkrings- och återförsäkringstransaktioner, inbegripet tjänster med anknytning till sådana transaktioner som utförs av försäkringsmäklare och försäkringsagenter från skatteplikt.

14 **b) Nationell rätt**

Enligt 4 § punkt 11 UStG föreskrivs undantag från skatteplikt för transaktioner som kan hänföras till verksamhet som agent för hypoteksinstitut, försäkringsagent och försäkringsmäklare.

15 Dessutom finns ett särskilt undantag från skatteplikt för försäkringstransaktioner i 4 § punkt 10 UStG, vilket dock inte är tillämpligt i förevarande mål.

16 **2. Inledande anmärkningar avseende tolkningsfrågan**

17 **a) Beskattning av en transaktion som ska behandlas som ett enda tillhandahållande**

Enligt EU-domstolens rättspraxis ska "en och samma tjänst ... som består av två särskiljbara [Orig. s. 6] delar, en som är huvudsaklig och en som är underordnad, vilka skulle omfattas av olika mervärdesskattesatser om de tillhandahållits separat,

endast ... beskattas enligt den mervärdesskattesats som är tillämplig på denna tjänst och som bestäms av dess huvudsakliga del, även om det är möjligt att fastställa priset för var och en av delarna i det totala pris som betalas av konsumenten för att kunna åtnjuta denna tjänst” (EU-domstolens dom Stadion Amsterdam av den 18 januari 2018 – C-463/16, EU:C:2018:22, svaret på tolkningsfrågan).

18 Den nationella domstolen drar två slutsatser av detta:

För det första omfattas en transaktion som ska behandlas som en och samma tjänst inte av de olika mervärdesskattesatser som skulle ha gällt för dess delar, utan endast av en skattesats. För det andra bestäms beskattningen – som således omfattar tjänsten i sin helhet – av denna enda tjänst på grundval av dess huvudsakliga del.

19 b) Bedömning i förevarande mål

aa) I förevarande mål är det fråga om en transaktion som består av flera delar. Dessa är följande:

- Försäkringsförmedlingen.
- Beviljandet av en licens för att tillhandahålla en försäkringsprodukt.
- Tjänsterna för att genomföra försäkringsavtal inklusive skadereglering.

20 Såsom Finanzgericht korrekt fastställde, föreligger enligt EU-domstolens praxis med avseende på dessa verksamheter en enda tjänst vars huvudsakliga del består i upplåtandet av en licens för att tillhandahålla en försäkringsprodukt, medan de andra delarna som består i försäkringsförmedling och tjänster för genomförande av avtal inklusive skadereglering endast utgör underordnade delar. Detta följer redan av att det inte hade varit fråga om en verksamhet som utgör försäkringsförmedling om ingen licens hade beviljats, och att klaganden hade rätt till ersättning även i fall då tredje man förmedlade försäkringar på grundval av den aktuella licensen, utan att det därvid spelade någon roll huruvida sådan förmedling faktiskt skedde vid en senare tidpunkt.

21 bb) Mot denna bakgrund var klagandebolagets transaktioner skattepliktiga i sin helhet. På samma sätt som frågan vilken skattesats som ska tillämpas på ett enda tillhandahållande endast kan besvaras enhetligt (se ovan II.2.a) kan frågan huruvida ett enda tillhandahållande är undantaget från skatteplikt endast ha ett svar, varvid sistnämnda bedömning – i likhet med den avseende skattesatsen – görs på grundval av tjänstens huvudsakliga del (se ovan II.2a). Denna utgörs av beviljandet av en licens för att tillhandahålla en försäkringsprodukt. Denna tjänst är tagen för sig inte undantagen från skatteplikt enligt artikel 135.1 [Orig. s. 7] a i mervärdesskattedirektivet, eftersom upprättandet av en försäkringsprodukt hör till försäkringsbolagets arbetsområde och som – om det läggs ut på tredje man – inte är undantagen från skatteplikt enligt denna bestämmelse (EU-domstolens dom

Arthur Andersen av den 03 mars 2005 – C-472/03, EU:C:2005:135, punkt 32 och följande punkter). Vidare gäller detta även för de underordnade tjänsterna som avser genomförande av avtalet inklusive skadereglering.

22 Den nationella domstolen hyser emellertid tvivel med avseende på huruvida denna tolkning är riktig mot bakgrund av EU-domstolens dom *Aspiro* av den 17 mars 2016 – C-40/15 (EU:C:2016:172) och har därför hänskjutit tolkningsfrågan, vilken preciseras nedan.

23 3. Frågan som hänskjutits för förhandsavgörande

24 a) EU-domstolens dom *Aspiro*

Enligt EU-domstolens dom *Aspiro* (EU:C:2016:172, punkt 37) ska två villkor vara uppfyllda för att undantaget från skatteplikt enligt artikel 135.1 a i mervärdesskattedirektivet ska vara tillämpligt. Det ska för det första finnas något slags förhållande både mellan tjänsteleverantören och försäkringsgivaren och mellan tjänsteleverantören och försäkringstagaren. För det andra krävs att tjänsteleverantörens verksamhet omfattar vissa väsentliga aspekter som är kännetecknande för en försäkringsagents verksamhet, såsom att söka upp potentiella kunder och sammanföra dessa med försäkringsgivaren. Följaktligen omfattas skaderegleringstjänster vilka tillhandahålls av en tredje man i ett försäkringsbolags namn och för detta bolags räkning inte av undantaget från skatteplikt (EU-domstolens dom *Aspiro*, EU:C:2016:172, svaret på tolkningsfrågan). Då saknas det nödvändiga sambandet med uppsökandet av potentiella kunder och sammanförandet av dessa med försäkringsgivaren för ingående av försäkringsavtal (EU-domstolens dom *Aspiro*, EU:C:2016:172, punkt 40).

25 b) Skillnader i jämförelse med EU-domstolens dom *Aspiro*

Tvisten i förevarande mål skiljer sig från den i målet *Aspiro* genom att den beskattningsbara personens verksamhet i målet *Aspiro* endast omfattade skadereglering och att denne endast bedrev skattepliktig verksamhet. I förevarande fall bedrev klagandebolagets däremot verksamheter som, om man betraktar dem fristående – och det inte vore fråga om ett enda tillhandahållande – skilde sig åt i detta avseende.

- Till de skattepliktiga verksamheterna hörde beviljandet av en licens för att tillhandahålla en försäkringsprodukt och tjänsterna för genomförande av avtal inklusive skadereglering.
- Därutöver bedrev klaganden även en försäkringsförmedlars verksamhet, som vid en fristående bedömning skulle vara undantagen från skatteplikt [**Orig. s. 8**] enligt artikel 135.1 a i mervärdesskattedirektivet.

26 c) Syftet med tolkningsfrågan

- 27 Den nationella domstolen anser att EU-domstolen behöver klargöra vilken betydelse artikel 135.1 a i mervärdesskattedirektivet ska tillmätas för undantag från skatteplikt för transaktioner som utgör ett enda tillhandahållande.
- 28 aa) Enligt allmänna rättsprinciper ska beskattningen av ett enda tillhandahållande bestämmas enhetligt och på grundval av dess huvudsakliga del (se ovan II.2a.). Följaktligen är en transaktion som utgörs av en enda tjänst antingen skattefri i sin helhet eller skattepliktig i sin helhet. I detta sammanhang är en förutsättning för att denna tjänst ska vara undantagen från skatteplikt att dess huvudsakliga del uppfyller kraven i undantagsbestämmelsen. Således skulle tjänsten som klagandebolaget tillhandahållit vara skattepliktig i sin helhet, eftersom denna tjänsts huvudsakliga del bestod i överlåtelse av en försäkringsprodukt, men däremot inte i försäkringsförmedling (se ovan II.2.b).
- 29 bb) Den nationella domstolen hyser emellertid mot bakgrund av EU-domstolens dom *Aspiro* (EU:C:2016:172) tvivel med avseende på huruvida detta även gäller för undantaget från skatteplikt enligt artikel 135.1 a i mervärdesskattedirektivet. Nämda dom är även öppen för att tolkas så att en transaktion som utgör en enda tjänst är skattefri även om det endast är en underordnad tjänst som uppfyller kraven enligt undantagsbestämmelsen.
- 30 Följaktligen uppkommer frågan huruvida ett enda tillhandahållande som består av
- försäkringsförmedling,
 - beviljandet av en licens för att tillhandahålla en försäkringsprodukt, och
 - tjänster för genomförande av avtal inklusive skadereglering
- är undantaget från skatteplikt i sin helhet, trots att det endast är en underordnad tjänst (försäkringsförmedling) som vid en fristående bedömning vore undantagen från skatteplikt, men denna underordnade tjänst har ett direkt samband med de andra tjänsterna, vilka bidrar till det väsentliga innehållet i ett försäkringsbolags verksamhet. Definitionen av en försäkringsagent skulle därigenom utökas med hänsyn till den högre risk som ska försäkras.
- 31 **4. Tolkningsfrågans relevans för tvistens avgörande**
- 32 Om det är tillräckligt att endast en underordnad tjänst i ett enda tillhandahållande är undantagen från skatteplikt enligt artikel 135.1 a i mervärdesskattedirektivet för att hela tjänsten ska vara undantagen från skatteplikt enligt nämnda bestämmelse ska **[Orig. s. 9]** Finanzgerichts dom upphävas och talan bifallas. I annat fall ogillade Finanzgericht talan med rätta.
- 33 För övrigt är det inte relevant i tvisten huruvida domstolen är skyldig att följa det bindande beskedet av den 18 januari 2010, eftersom Finanzgericht inte gått utöver detta.

34 5. Rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

35 Begäran om förhandsavgörande hänskjuts med stöd av artikel 267 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

36 6. Vilandeförklaring

37 [utelämnas]

ARBETSDOKUMENT